

## บทที่ 4

### การวิเคราะห์ และ ผลการศึกษา

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอการวิเคราะห์ และ ผลการศึกษา “ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายใน และ ภายนอกครอบครัวของผู้สูงอายุ : เฉพาะกรณีศึกษา ช่างราชการเกษียณอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร” ดังนี้

1. ภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง
2. ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของผู้สูงอายุโดยรวมและแยกเป็นมิติ
3. เปรียบเทียบระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของผู้สูงอายุ ภายในครอบครัว และ ภายนอกครอบครัวในมิติที่เหมือนกัน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางสังคมกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

#### 4.1 ภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

##### 4.1.1 ภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

##### ตารางที่ 4.1

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	138	45.2
ชาย	167	54.8
รวม	305	100.0

เพศ กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษามีทั้งหมด 305 คน ประกอบด้วยเพศหญิง และ เพศชาย ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีเพศชายมากกว่าเล็กน้อย

## ตารางที่ 4.2

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
อายุตั้งแต่ 60 - 69 ปี	181	59.3
อายุตั้งแต่ 70 - 75 ปี	90	29.5
อายุตั้งแต่ 76 - 80 ปี	34	11.1
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

อายุ ตัวอย่างกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 - 69 ปี รองลงมา คือ กลุ่มอายุตั้งแต่ 70 - 75 ปี ที่เหลือ เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 76 - 80 ปี

## ตารางที่ 4.3

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	43	14.1
ปริญญาตรี	140	45.9
สูงกว่าปริญญาตรี	122	40.0
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

การศึกษา เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คือ มีร้อยละ 45.9 รองลงมา คือ ร้อยละ 40.0 เป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี และอีกร้อยละ 14.1 เป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สถานภาพทางการศึกษาค่อนข้างสูง

ตารางที่ 4.4

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
สมรส และ อยู่ด้วยกัน หรือ อยู่กันคนละที่	206	67.5
โสด	28	9.2
หม้าย / หย่าร้าง	71	23.2
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

สถานภาพการสมรส สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ส่วนใหญ่สมรส และ อยู่ด้วยกัน หรือ อยู่กันคนละที่ รองลงมา คือ ผู้ที่มีสถานภาพเป็นหม้าย / หย่าร้าง โดยมีเพียงร้อยละ 9.2 เท่านั้นที่มีสถานภาพสมรสโสด

ตารางที่ 4.5

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
1	62	22.4
2	111	40.1
3	77	27.8
4 - 5	14	5.1
ไม่มีบุตร	13	4.7
<b>รวม</b>	<b>277</b>	<b>100.0</b>

จำนวนบุตร จำนวนบุตรที่นำมาแสดงเป็นจำนวนบุตรที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่สมรส แล้ว และ อยู่คู่สมรส , สมรสแล้ว แต่แยกกันอยู่ , หม้าย และ หย่าร้าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุตร 2 คน (ร้อยละ 40.7) รองลงมา มีบุตร 3 คน , บุตรคนเดียว , 4 คน และ 5 คนตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 4.9 เท่านั้นที่ไม่มีบุตร

## ตารางที่ 4.6

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับที่สุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการ

ที่สุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการ	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
2	4	1.3
3	5	1.6
4	8	2.6
5	30	9.8
6	60	19.7
7	102	33.4
8	43	14.1
9	43	14.1
10	10	3.3
รวม	305	100.0

ที่สุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการ ในด้านตำแหน่งครั้งสุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เกษียณอายุราชการอยู่ในระดับที่ค่อนข้างไปทางที่สูงเป็นสูงใหญ่ ซึ่งจะสัมพันธ์กับระดับรายได้ในตารางต่อไป คือ หนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่าง ได้รับขั้นที่ 7 รองลงมา เป็นที่ 6 , ที่ 8 และ ที่ 9 ตามลำดับ สำหรับขั้นที่ 8 และ ที่ 9 ทั้งของขั้นมีอัตราส่วนร้อยละเท่ากัน คือ 14.5 และ 2 ลำดับสุดท้ายของตำแหน่งครั้งสุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการในการศึกษารุ่นนี้คือ ที่ 3 (ร้อยละ 1.7) และ ที่ 2 (ร้อยละ 1.4) ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.7

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ

สถานภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
<b>รายได้ต่อเดือน</b>		
ต่ำกว่า 15,000	146	47.9
15001 - 25000	82	26.9
25001 - 50000	58	19.0
มากกว่า 50,000	19	6.2
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

สถานภาพทางเศรษฐกิจ จากตารางแสดงให้เห็นว่า เกือบครึ่งหนึ่งของเป็นผู้ที่มีรายได้ ต่ำกว่า 15,000 บาท รองลงมา คือ ร้อยละ 26.9 และ 19.2 เป็นผู้ที่มียาได้ตั้งแต่ 15,001 – 25,000 บาท และ 25,001 – 50,000 ตามลำดับ และมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท

## ตารางที่ 4.8

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ความเพียงพอของรายได้

ความเพียงพอของรายได้	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
"เหลือกินเหลือใช้"	86	28.2
"พออยู่ได้"	208	68.2
"ชักหน้าไม่ถึงหลัง"	11	3.6
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

ความพอเพียงของรายได้ ในที่นี้ผู้ศึกษาใช้วัดวิธีแบบจิตวิสัย (วัดความรู้สึก) ซึ่งแตกต่างจากการวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจในตารางก่อนหน้านี้ ที่เป็นการวัดแบบวัตถุวิสัย (วัดจำนวนเงิน) ผลจากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกกว่า ตนเองสภาพทางเศรษฐกิจของตนเอง เป็นแบบ “พออยู่ได้” (การเงินพออยู่ได้) รองลงมา รู้สึกว่า “เหลือกินเหลือใช้” (การเงินเหลือเฟือ) และ “ชักหน้าไม่ถึงหลัง” (การเงินขัดสน) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุเกือบทั้งหมดพอใจในรายได้ของตนเอง

เมื่อนำ ปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจ และ ความเพียงพอของรายได้มาพิจารณาร่วมกัน พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้ ต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 47.9) และมีความเพียงพอของรายได้ในระดับ “พออยู่ได้” (ร้อยละ 68.2) แสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท น่าจะอยู่ในกลุ่มที่ระบุว่า มีรายได้ “พออยู่ได้” เพราะมีร้อยละ 3.6 เท่านั้นที่ระบุว่า อยู่ในสภาพ “ชักหน้าไม่ถึงหลัง” สิ่งเหล่านี้ให้เห็นว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจที่วัดในเชิงวัดถุวิสัย (จากรายได้เป็นตัวเงิน) ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดี ในการที่จะตัดสินว่า บุคคลจะมีรายได้เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันหรือไม่ ตัวชี้วัดในเชิงอัตวิสัย น่าจะตรงกับข้อเท็จจริงมากกว่า

ตารางที่ 4.9

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง

สมาชิกที่พักอาศัยร่วมกัน	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
อยู่คนเดียวตามลำพัง	11	3.6
อยู่กับ สามี/ภรรยา	91	29.8
อยู่กับ บุตร/หลาน และ ญาติ	70	23.0
อยู่กับญาติ หรือ คนอื่น ๆ	25	8.2
อยู่กับสามี / ภรรยา , บุตร / หลาน และ ญาติ	108	35.4
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน จากตารางจะพบว่า มีสมาชิก 2 กลุ่มใหญ่ที่พักร่วมกันอยู่ร่วมกันบ้านเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) สามี / ภรรยา และ บุตร / หลาน และ ญาติ ซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัวไทยส่วนใหญ่ที่ ผู้สูงอายุมักอยู่ร่วมกับลูก ๆ หลาน ๆ และ ญาติพี่น้อง (2) อยู่กันเพียงสองคน คือ ไม่สามี ก็ภรรยา ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีสัดส่วนร้อยละที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ ร้อยละ 35.4 และ 29.8 ตามลำดับ รองลงมา คือ พักอยู่ร่วมกับ พักอาศัยอยู่ร่วมกับ บุตร / หลาน และ ญาติ และ อยู่คนเดียวตามลำพัง ตามลำดับ

4.1.2 ภูมิหลังทางสังคมบุตรธิดาของผู้ตอบแบบสอบถาม (กรณีในกลุ่มตัวอย่าง อาศัยอยู่บ้านหลังเดียวกับบุตร / หลาน)

ตารางที่ 4.10

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศของบุตรที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ร่วมกัน

เพศของบุตร	จำนวน	อัตราร้อยละ
บุตรสาว	97	55.7
บุตรชาย	70	40.2
ทั้งบุตรสาว และ บุตรชาย	7	4.0
<b>รวม</b>	<b>174</b>	<b>100.0</b>

เพศของบุตร ผลการศึกษาพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่กับบุตร ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบุตรสาว (ร้อยละ 55.7) รองลงมา คือ อาศัยอยู่กับบุตรชาย (ร้อยละ 40.2) ที่เหลืออาศัยอยู่กับทั้งบุตรสาว และ บุตรชาย (ร้อยละ 4.0)

ตารางที่ 4.11

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพการสมรสของบุตรที่อาศัยอยู่ร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพการสมรส	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
สมรส และ อยู่ด้วยกัน	60	34.5
สมรส แต่ อยู่คนละที่ , หม้าย หรือ หย่าร้าง	31	17.8
โสด	83	47.7
<b>รวม</b>	<b>174</b>	<b>100.0</b>

สถานภาพการสมรส ผลการศึกษาพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ร่วมกับบุตร อาศัยอยู่กับบุตรที่เป็นโสด (ร้อยละ 47.7) รองลงมาเป็น บุตรที่สมรส และ อยู่ร่วมกับคู่สมรส , สมรส แต่แยกกันอยู่กับคู่สมรส , หม้าย และ หย่าร้าง ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.12

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลำดับที่ของบุตร

ลำดับที่ของบุตร	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
บุตรคนโต	70	40.2
บุตรคนกลาง	15	8.6
บุตรคนสุดท้อง	45	25.9
อยู่ร่วมกับบุตรมากกว่า 1 คน	7	4.0
เป็นบุตรเพียงคนเดียว (หรือ ไม่ได้อยู่ในลำดับบุตรที่กำหนดไว้)	37	21.3
<b>รวม</b>	<b>174</b>	<b>100.0</b>

ลำดับที่ของบุตร ผลการศึกษาพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ร่วมกับบุตรอาศัยอยู่กับบุตรคนโต (ร้อยละ 40.2) รองลงมาเป็น บุตรคนสุดท้อง และ หนึ่งในห้าของกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่กับบุตร ซึ่งเป็นบุตรเพียงคนเดียว หรือ บุตรที่ไม่ได้อยู่ตามลำดับที่ของบุตรที่กำหนดไว้อย่าง บุตรลำดับที่ 2 หรือ 3 นอกนั้นอาศัยอยู่ร่วมกับบุตรคนกลาง และ อยู่ร่วมกับบุตรมากกว่า 1 คน

## 4.1.3 ภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ภาวะสุขภาพ ในงานศึกษานี้ หมายถึง การรับรู้ลักษณะสุขภาพว่าแข็งแรงมากน้อยเพียงใด วัดในเชิงอัตวิสัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 คำถาม คือ ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินตัวเองจากความรู้สึกเกี่ยวกับสุขภาพของตน และ ให้กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบสุขภาพของตนเองกับคนรุ่นราวคราวเดียวกัน



### ภาวะสุขภาพ ณ ปัจจุบัน

#### ตารางที่ 4.13

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ภาวะสุขภาพ ณ ปัจจุบัน

ภาวะสุขภาพ	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
สุขภาพดี	74	24.3
สุขภาพดีปานกลาง มีป่วยบ้างเป็นบางครั้ง	194	63.6
สุขภาพไม่ค่อยดี เจ็บป่วยออก ๆ อด ๆ บ่อย	37	12.1
รวม	305	100.0

ผู้ศึกษาตั้งคำถามสำหรับภาวะสุขภาพ ณ ปัจจุบันไว้ว่า “ในความคิดของท่าน ท่านคิดว่าภาวะสุขภาพของท่านในขณะนี้เป็นอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าตนเองเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีอยู่ถึง 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนใหญ่ประมาณ 2 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่าง มองว่า ตนเองเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีปานกลาง มีป่วยบ้างเป็นบางครั้ง ที่เหลือเป็นผู้ที่รู้สึกว่าคุณเองเป็นผู้ที่มีสุขภาพไม่ค่อยดี เจ็บป่วยออก ๆ อด ๆ บ่อย ซึ่งมีประมาณหนึ่งในสิบเท่านั้น

### ภาวะสุขภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับคนรุ่นเดียวกัน

#### ตารางที่ 4.14

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ภาวะสุขภาพ เปรียบเทียบกับคนรุ่นเดียวกัน

ภาวะสุขภาพ	จำนวน	อัตราร้อยละ
สุขภาพแข็งแรงกว่าคนอื่น	101	33.1
สุขภาพเหมือนคนอื่น	188	61.6
สุขภาพแย่กว่าคนอื่น	16	5.2
รวม	305	100.0

สำหรับ ถ้ามองเกี่ยวกับ ภาวะสุขภาพ ที่ว่า “เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ท่านคิดว่า สุขภาพของท่านเป็นอย่างไร” ผลการศึกษาพบว่า ราว 3 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่าง มองว่า ตนเองเป็นผู้ที่มีสุขภาพเหมือนคนอื่นที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ที่น่าสนใจ คือ มี

กว่า 1 ใน 3 คิดว่า สุขภาพแข็งแรงกว่าคนอื่นที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน และ ที่คิดว่า สุขภาพ “แย่มากกว่าคนอื่น” ที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน มีเพียงประมาณร้อยละ 5 เท่านั้น

#### 4.1.4 สุขภาวะ

สุขภาวะเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินความสุขโดยรวมทางกาย และทางใจ ทั้งก่อนและหลังการเกษียณอายุจากความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามเอง เพื่อตรวจสอบดูว่าการเปลี่ยนแปลงสถานภาพการทำงาน จะมีผลต่อความรู้สึกมีความสุขของผู้ตอบแบบสอบถามมากน้อยเพียงใด โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ ความรู้สึกเป็นสุขโดยรวมและ เปรียบเทียบความรู้สึกเป็นสุขก่อนและหลังเกษียณอายุราชการ

##### 1) สุขภาวะหลังเกษียณอายุราชการ

#### ตารางที่ 4.15

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสุขที่ประเมินจากความรู้สึก

สุขภาวะ	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
<b>ปัจจุบันนี้ท่านรู้สึกว่าคุณมี “ความสุข” มากเพียงใด</b>		
มีความสุขมาก	69	22.6
มีความสุขพอสมควร	209	68.5
ไม่ค่อยมีความสุข	27	8.9
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 มีความสุขกับชีวิตหลังเกษียณ โดยผู้ที่ระบุว่ามีความรู้สึกมีความสุขมากกว่า 1 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างและที่ระบุว่ามีความสุขพอสมควรมีมากกว่า 2 ใน 3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่รู้สึกว่าตนเองไม่ค่อยมีความสุขกับชีวิตหลังเกษียณมีเพียงร้อยละ 8.9 เท่านั้น

## 2) เปรียบเทียบสุขภาวะก่อนและหลังเกษียณอายุราชการ

## 2.1) เปรียบเทียบสุขภาวะโดยรวม

ตารางที่ 4.16

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสุขภาวะโดยรวม

สุขภาวะโดยรวม	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
มีความสุขมากกว่าช่วงก่อนเกษียณ	140	45.9
มีความสุขพอ ๆ กันกับช่วงก่อนเกษียณ	140	45.9
มีความสุขน้อยกว่าช่วงก่อนเกษียณ	25	8.2
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

เมื่อให้กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบความรู้สึกสุขภาวะโดยรวม (“สุขกายสบายใจ”) ระหว่างชีวิตช่วงก่อนเกษียณกับชีวิตช่วงหลังเกษียณ พบว่า มีเพียงประมาณร้อยละ 8 ที่ระบุว่ามีความสุขน้อยกว่าช่วงก่อนเกษียณและที่น่าสนใจกว่านั้น คือ มีถึงกว่าร้อยละ 46 รู้สึกว่ามีความสุขมากกว่าช่วงก่อนเกษียณ ส่วนผู้ที่ตอบว่ามีความสุขพอ ๆ กัน มีสัดส่วนเท่ากัน

## 2.2) เปรียบเทียบสุขภาวะทางกาย

ตารางที่ 4.17

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสุขภาวะทางกาย

สุขภาวะทางกาย	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
สุขกาย มากกว่าช่วงก่อนเกษียณ	97	31.8
สุขกาย พอ ๆ กันกับช่วงก่อนเกษียณ	147	48.2
สุขกาย น้อยกว่าช่วงก่อนเกษียณ	61	20.0
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะความรู้สึก สุขภาพกาย ปัจจุบันกับช่วงก่อนเกษียณอายุการทำงาน เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าคุณภาพกายพอ ๆ กันกับช่วงก่อนเกษียณอายุ รองลงมาเกือบหนึ่งในสามระบุว่า คือ สุขภาพ มากกว่า ช่วงก่อนเกษียณ และ 1 ใน 5 รู้สึกว่าคุณภาพกายน้อยกว่าช่วงก่อนเกษียณ

### 2.3) เปรียบเทียบสุขภาวะทางจิต

#### ตารางที่ 4.18

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสุขภาวะทางจิต

สุขภาวะทางจิต	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ท่านมีความสุขใจ มากกว่าช่วงก่อนเกษียณ	129	42.3
ท่านมีความสุขใจ พอ ๆ กันกับช่วงก่อนเกษียณ	141	46.2
ท่านมีความสุขใจ น้อยกว่าช่วงก่อนเกษียณ	35	11.5
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

เมื่อถามว่า เมื่อเปรียบเทียบปัจจุบันกับช่วงก่อนเกษียณ ช่วงไหนมีความสุขใจมากกว่ากัน พบว่า มีเพียงประมาณ 1 ใน 10 เท่านั้นที่ระบุว่า รู้สึกสุขใจน้อยกว่าช่วงเกษียณอายุ แต่มากกว่า 2 ใน 5 รู้สึกว่า ปัจจุบันมีความสุขมากกว่า ส่วนผู้ที่ระบุว่า มีความสุข ๆ พอกันมีมากกว่าเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลเกี่ยว สุขภาวะ แสดงให้เห็นว่าการเกษียณอายุไม่ใช่วิกฤตการณ์ทางชีวิตของผู้ที่ต้องหยุดทำงานประจำ เป็นเพียงการเปลี่ยนสถานภาพ และ บทบาทเท่านั้น การกล่าวว่าผู้เกษียณอายุไม่เพียงต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการเกษียณแต่ยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้าน กาย ใจ สังคม ด้วยนั้น ในที่นี้แสดงให้เห็นแล้วว่า ในแง่ของจิตใจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกว่า ตนมีความสุขทางใจพอ ๆ กับช่วงก่อนเกษียณ และ สุขมากกว่าเมื่อเกษียณ ส่วนความรู้สึกด้านร่างกาย กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่า มีความสุขพอ ๆ กับช่วงก่อนเกษียณ

## 4.2 ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมของผู้สูงอายุในภาพรวมและแยกเป็นมิติ

ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม หมายถึง ระดับผูกพันทางสังคมที่เกิดจากการกระทำที่เห็นพ้องต้องกันของค่านิยมร่วมในครอบครัว , การให้ความช่วยเหลือและการแลกเปลี่ยนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลในสังคม ผ่านการปฏิสังสรรค์และการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเน้นทั้งเรื่องความรู้สึก , ความคิดเห็นการรับรู้ และ พฤติกรรมการแสดงออกในทางบวกที่ผู้สูงอายุได้รับ รวมถึงโอกาสทางกายภาพที่ทำให้บุคคลมีโอกาสได้พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด และ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

### 4.2.1 ความเป็นปีกแผ่นทางสังคม

การศึกษาครั้งนี้แบ่ง ความเป็นปีกแผ่นทางสังคม ออกเป็น 2 บริบท คือ ภายในครอบครัว และ นอกครอบครัว สำหรับบริบทภายในครอบครัวแบ่งเป็นมิตีย่อยอีก 4 มิติ และ บริบทภายนอกครอบครัว แบ่งเป็นมิตีย่อยอีก 3 มิตีย่อย

#### ตารางที่ 4.19

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมโดยรวม

ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม	จำนวน	อัตราร้อยละ
ระดับต่ำ	0	0.0
ระดับปานกลาง	179	58.7
ระดับสูง	126	41.3
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

พิจารณาระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมโดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณ 2 ใน 5 เป็นกลุ่มที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมระดับสูงเกือบ 3 ใน 5 มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมในระดับปานกลาง และ ไม่พบว่ามียุทธศาสตร์อยู่ในความเป็นปีกแผ่นทางสังคมโดยรวมในระดับต่ำ ผลที่ได้นี้แสดงให้เห็นว่า ผู้เกษียณอายุทั้งหมดยังคงมีความผูกพันอยู่กับสังคมระดับปานกลางค่อนข้างไปทางระดับสูง

#### 4.2.2 ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว

ในการศึกษาความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว พิจารณาความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในภาพรวม และ แยกวิเคราะห์รายมิติ 4 ด้าน

##### 4.2.2.1 ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว

ตารางที่ 4.20

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	2	0.7
ระดับปานกลาง	213	69.8
ระดับสูง	90	29.5
รวม	305	100.0

จากตาราง พบว่า กลุ่มตัวอย่างถึงประมาณ 1 ใน 3 เป็นผู้ที่มีระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับสูง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับต่ำแทบจะ ไม่มี ที่พบมีไม่ถึงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ กลุ่มตัวอย่างที่เหลือส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 70 จะมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับปานกลาง

#### 4.2.2.2 ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว แยกมิติ

หัวข้อนี้จะพิจารณาความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวของผู้สูงอายุแยกตามมิติที่กำหนดไว้

##### 1) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงบรรทัดฐาน (Normative solidarity)

ตารางที่ 4.21

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงบรรทัดฐาน

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงบรรทัดฐาน	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	2	0.7
ระดับปานกลาง	176	57.7
ระดับสูง	127	41.6
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

จากตารางพบว่า 2 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้สึกว่าเป็นครอบครัวมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงบรรทัดฐานอยู่ในระดับสูง และมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงบรรทัดฐานในระดับปานกลาง และมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 1 ของกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าสมาชิกในครอบครัวมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงบรรทัดฐานน้อยภายในครอบครัว

##### 2) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ (Functional solidarity)

ตารางที่ 4.22

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	4	1.3
ระดับปานกลาง	156	51.1
ระดับสูง	145	47.5
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

ข้อมูลจากตาราง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าภายในครอบครัวตนเองมีระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ในระดับสูง และ ระดับปานกลางมีส่วนเกือบเท่า ๆ กัน และมีเพียง ร้อยละ 1.3 ของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นที่รู้สึกว่าการครอบครัวมีระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ในระดับที่ต่ำ

### 3) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์ (Associational solidarity)

#### ตารางที่ 4.23

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	21	6.9
ระดับปานกลาง	216	70.8
ระดับสูง	68	22.3
รวม	305	100.0

ตารางแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 70 มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวเชิงการปฏิสังสรรค์ระดับปานกลาง และที่นี่ยังสังเกต คือ มีเพียงประมาณร้อยละ 20 เท่านั้นที่มีความเห็นว่าครอบครัวมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงปฏิสังสรรค์ในระดับสูง



4) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์ (Affective Solidarity)

ตารางที่ 4.24

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม  
เชิงความผูกพันทางอารมณ์

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	5	1.6
ระดับปานกลาง	263	86.2
ระดับสูง	37	12.1
รวม	305	100.0

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.2 มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์ในระดับปานกลาง เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์ในครอบครัวอยู่ในระดับสูง เพียงร้อยละ 12.1

#### 4.2.3. ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว

ในการวิเคราะห์ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว แบ่งประเด็นวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นคือ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัวโดยรวม และ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม แยกมิติ

#### 4.2.3.1 ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว

ตารางที่ 4.25

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัวโดยรวม	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	0.0	0.0
ระดับปานกลาง	122	40.0
ระดับสูง	183	60.0
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่า 3 ใน 5 มีระดับความผูกพันโดยรวมต่อกลุ่มคนภายนอกครอบครัวในระดับที่สูง กลุ่มตัวอย่างที่เหลือ เป็นกลุ่มที่มีความผูกพันอยู่ในระดับปานกลาง และไม่พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างผูกพันกับกลุ่มภายนอกครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ

#### 4.2.3.2 ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวแยกมิติ

พิจารณาค่าความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวของผู้สูงอายุแยกตามมิติ 3 มิติ คือ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ , ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์ และ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์ ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

##### 1) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ (Functional Solidarity)

ตารางที่ 4.26

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงการหน้าที่

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	0.0	0.0
ระดับปานกลาง	111	36.4
ระดับสูง	194	63.6
<b>รวม</b>	<b>305</b>	<b>100.0</b>

จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่ประมาณเกือบ 2 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ กับคนนอกครอบครัวอยู่ในระดับสูง ที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความผูกพันเชิงการหน้าที่ในระดับปานกลาง และไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว เชิงการหน้าที่อยู่ในระดับต่ำเลย

## 2) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์ (Associational solidarity)

### ตารางที่ 4.27

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงการปฏิสังสรรค์

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	12	3.9
ระดับปานกลาง	132	43.3
ระดับสูง	161	52.8
รวม	305	100.0

จากตารางจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์ ภายนอกครอบครัวระดับสูง อีกประมาณ 2 ใน 5 เป็นกลุ่มที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์กับนอกครอบครัวในระดับปานกลาง และน้อยกว่าร้อยละ 4 มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์ในระดับต่ำ

3) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงความผูกพันทางอารมณ์ (Affective solidarity)

ตารางที่ 4.28

แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม  
เชิงความผูกพันทางอารมณ์

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์	จำนวน	อัตราส่วนร้อยละ
ระดับต่ำ	0.0	0.0
ระดับปานกลาง	93	30.5
ระดับสูง	212	69.5
รวม	305	100.0

ตารางแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ถึงกว่าร้อยละ 70 มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์กับสมาชิกนอกครอบครัวในระดับสูง และส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับปานกลาง ในมิตินี้ไม่พบว่ามียุทธศาสตร์ตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำ

#### 4.2.4 การเปรียบเทียบเชิงวิเคราะห์ระหว่างมิติความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวและความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัว

เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมในทุกมิติของความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว , ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว และ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัว ในเชิงเปรียบเทียบ

#### 4.2.4.1 การเปรียบเทียบระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมระหว่างมิติ ภายในครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูลในที่นี่เป็นการเปรียบเทียบระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมระหว่างมิติต่าง ๆ ในบริบทภายในครอบครัว

ตารางที่ 4.29

แสดงการเปรียบเทียบระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมของมิติต่าง ๆ ภายในครอบครัว

มิติ	ระดับคะแนนความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว			
	ระดับต่ำ (จำนวน / ร้อยละ)		ระดับสูง (จำนวน / ร้อยละ)	
เชิงบรรทัดฐาน	2	0.7	127	41.6
เชิงการหน้าที่	4	1.3	145	47.5
การปฏิสังสรรค์	21	6.9	68	22.3
ความผูกพันทางอารมณ์	5	0.6	37	12.1

ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความเป็นปีกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ภายในครอบครัวสูงสุด คือ เกือบร้อยละ 48 มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคม เชิงบรรทัดฐาน ซึ่งกว่าร้อยละ 42 มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมในมิตินี้ในระดับสูง ที่น่าสังเกตคือสัดส่วนของผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมทางสังคมเชิงปฏิสังสรรค์ มีน้อยกว่าสองมิติแรกเกือบ 2 เท่า มากไปกว่านั้น ผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์มีเพียงร้อยละ 12 เท่านั้น น้อยกว่ามิติเชิงการหน้าที่เกือบ 4 เท่า หมายความว่า ความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัวอยู่ในระดับต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับความผูกพันทางสังคมในมิติอื่น ๆ

และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับต่ำ พบว่า ความเป็นปีกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์ มีอัตราส่วนของผู้ที่อยู่ในกลุ่มนี้มากที่สุด (กว่าร้อยละ 7) ในระดับต่ำ สำหรับเชิงการหน้าที่ เป็นอันดับ 2 แม้ว่าในกลุ่มสูง ผู้สูงอายุรู้สึกผูกพันด้วยมากเป็นอันดับแรก แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุอีกส่วนหนึ่งที่รู้สึกว่ ตนมีความผูกพันกับครอบครัวมิตินี้อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งผู้สูงอายุที่คิดแบบนี้มีมากเป็นอันดับ 2 รองจากเชิงการปฏิสังสรรค์ แม้ว่าในเชิงการปฏิสังสรรค์จะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างในระดับต่ำไม่มากนัก

แต่ก็เป็นสัดส่วนของความแตกต่างในระดับต่ำของทั้ง 3 มิติที่เห็นได้ชัด ส่วนที่เหลืออีกสองมิติมีระดับต่ำอยู่ไม่เกินร้อยละ 1 ทั้งสองมิติ

#### 4.2.4.2 การเปรียบเทียบระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมระหว่างมิติภายนอกครอบครัว

ตารางที่ 4.30

แสดงการเปรียบเทียบระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมระหว่างมิติภายนอกครอบครัว

มิติ	ระดับคะแนนความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว			
	ระดับต่ำ (จำนวน / ร้อยละ)		ระดับสูง (จำนวน / ร้อยละ)	
เชิงการหน้าที่	0	0.0	194	63.6
การปฏิสังสรรค์	12	3.9	161	52.8
ความผูกพันทางอารมณ์	0	0.0	212	69.5

โดยภาพรวมแล้วผู้สูงอายุมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัวในระดับสูง เกือบทุกมิติ คือ มีผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมรู้สูงมีมากกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 3 มิติ เกือบร้อยละ 70 เป็นผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์ระดับสูง ส่วนสัดส่วนของผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม มิติการปฏิสังสรรค์ยังคงมีมากกว่าร้อยละ 52 รองลงมาคือ เชิงการหน้าที่ มิตินี้มีผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 63 สำหรับกลุ่มระดับต่ำ พบว่า มีสัดส่วนของผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงปฏิสังสรรค์ภายนอกครอบครัวในระดับต่ำเกือบร้อยละ 4

#### 4.2.4.3 เปรียบเทียบระหว่างความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในและภายนอกครอบครัว

ในประเด็นนี้จะนำเสนอ การเปรียบเทียบระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม บริบทภายในครอบครัว และ บริบทภายนอกครอบครัว ทั้งในระดับรวมกับระดับแยกมิติ

ตารางที่ 4.31

แสดงการเปรียบเทียบระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของมิติต่าง ๆ บริบท ภายในและภายนอกครอบครัว

ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม	บริบท			
	ภายในครอบครัว		ภายนอกครอบครัว	
	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
รวม	0.7 (2)	29.5 (90)	0.0 (0)	60 (183)
มิติเชิงการหน้าที่	1.3 (4)	47.5 (145)	0.0 (0)	63.6 (194)
มิติการปฏิสังสรรค์	6.9 (21)	22.3 (68)	3.9 (12)	52.8 (161)
มิติความผูกพันทางอารมณ์	1.6 (5)	12.1 (37)	0.0 (0)	69.5 (212)

##### 1) การเปรียบเทียบความเป็นปึกแผ่นทางสังคมโดยรวม

ถ้าพิจารณาระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมโดยรวม เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสูง พบว่า ผู้สูงอายุมีความผูกพันกับภายนอกครอบครัวมากกว่าภายในครอบครัวอย่างชัดเจน ผู้สูงอายุที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวสูง มีถึงร้อยละ 60 ในขณะที่มีเพียงไม่ถึงร้อยละ 30 เท่านั้นในบริบทครอบครัวมีความแตกต่างกว่าร้อยละ 30

##### 2) เปรียบเทียบความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว และ ภายนอกครอบครัว เป็นรายมิติ

เปรียบเทียบระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของมิติต่าง ๆ ที่เหมือนกันในกลุ่มสูงที่นำสังเกต คือ คู่มิติที่พบความแตกต่างอย่างชัดเจนคือ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงความผูกพันทางอารมณ์ ร้อยละ 12.1 กับ 69.5 ที่มีความแตกต่างกันมากกว่าถึงร้อยละ 57 ซึ่งความต่างนี้หมายความว่า ผู้สูงอายุมีความผูกพันทางอารมณ์กับบุคคลภายนอกครอบครัวมากกว่าสมาชิกในครอบครัวค่อนข้างมาก รองลงมา คู่เชิงการปฏิสังสรรค์ในคู่นี้มีความแตกต่างกันร้อยละ 30 และคู่

สุดท้าย เซึ่งการหน้าที่มีความแตกต่างกันร้อยละ 16 สองคู่มิตีหลัง ผู้สูงอายุยังคงมีความผูกพันกับภายนอกครอบครัวมากกว่าเช่นกัน ถ้าพิจารณาในบริบทของครอบครัวก็ยังมีสัดส่วนสูงกว่าอยู่นั่นเอง (คือ ร้อยละ 6.9 : ร้อยละ 3.9) ส่วนในมิติอื่น ๆ พบเฉพาะภายในบริบทครอบครัวเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมิแนวโน้มที่จะมีความผูกพันกับสมาชิกนอกครอบครัวมากกว่ากับสมาชิกในครอบครัว ทั้งในแง่ของความสัมพันธ์ทางสังคมโดยทั่วไป และ ในมิติต่าง ๆ ของความสัมพันธ์

#### 4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในบริบทครอบครัวกับบริบทนอกครอบครัว

การค้นพบแบบแผนที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ระหว่างภายในบริบทครอบครัว กับ บริบทภายนอกครอบครัว โดยแสดงให้เห็นแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในครอบครัวต่ำกว่านอกครอบครัวทั้งในระดับทั่วไปและระดับแยกมิติ จึงอาจนำไปสู่คำถามที่ว่า “การที่ผู้สูงอายุมิแนวโน้มที่จะสร้างความสัมพันธ์ภายนอกครอบครัวมากกว่าภายในครอบครัว อาจเป็นเพราะต้องการชดเชยหรือสนอง “ความต้องการพื้นฐาน” ที่ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่จากครอบครัว ใช่หรือไม่

ชำนาญกานหอสมุด



#### 4.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นปีกแผ่นทางสังคม ภายในครอบครัว และ ภายนอกครอบครัว

ตารางที่ 4.32

ความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว และ ภายนอกครอบครัว

ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัว	ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว		
	ต่ำ	กลาง	สูง
ต่ำ	55.7% (59)	32.1% (35)	23.3% (21)
ปานกลาง	28.3% (30)	40.4% (44)	27.8% (25)
สูง	16.0% (17)	27.5% (30)	48.9% (44)

Chi-Square = 36.080 , df = 4 , sig. = 0.000 , Gamma = 0.421

เมื่อพิจารณาจากตารางพบว่า ในกลุ่มที่มีระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวระดับสูง ผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับสูง มีถึงร้อยละ 48.9 ในขณะที่ผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับต่ำ มีเพียง ร้อยละ 16.0 และในกลุ่มความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวระดับต่ำ ผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับสูง มีเพียงร้อยละ 23.3 ในขณะที่ผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับต่ำ มีถึงร้อยละ 55.7 แสดงให้เห็นว่า ความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในเชิงบวกหมายความว่า ผู้ที่มีระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวยิ่งสูงก็ยิ่งมีแนวโน้มที่ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวจะสูงด้วยเช่นกัน หรือในทางกลับกัน ผู้ที่มีระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวยิ่งต่ำก็ยิ่งมีแนวโน้มที่ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวจะต่ำด้วยเช่นกัน และจากการทดสอบเชิงสถิติพบว่า มีนัยยะสำคัญทางสถิติ และค่า Gamma = 0.421 สนับสนุนข้อสรุปและแสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อาจตีความได้ว่า ผู้ที่มีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวสูงมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวสูงตามไปด้วย และในทางกลับ ผู้ที่มี

ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวสูงมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวสูงตามไปด้วย

#### 4.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายใน และ ภายนอกครอบครัว แยกมิติ

##### 1) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงการหน้าที่

ตารางที่ 4.33

ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว และ ภายนอกครอบครัวเชิงการหน้าที่

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัว	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว		
	ต่ำ	กลาง	สูง
ต่ำ	46.0% (58)	33.9% (37)	22.9% (16)
ปานกลาง	37.3% (47)	43.1% (47)	30.0% (21)
สูง	16.7% (21)	22.9% (25)	47.1% (33)

Chi-Square = 25.5888 , df = 4 , sig. = 0.000 , Gamma = 0.339

จากตารางพบว่า ในกลุ่มที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการหน้าที่ ภายนอกครอบครัวสูง ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับสูง มี ร้อยละ 47.1 ในขณะที่ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับต่ำ มีเพียง ร้อยละ 16.7 และในทางตรงข้าม ในกลุ่มความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวระดับต่ำ ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับสูง มี ร้อยละ 22.9 ในขณะที่ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับต่ำ มีถึง ร้อยละ 46.0 สรุปได้ว่า ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว เชิงการหน้าที่มีแนวโน้มความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความเป็นปึกแผ่นภายนอกครอบครัว เชิงการหน้าที่ หมายความว่า ผู้ที่มีระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว เชิงการหน้าที่ยิ่งสูงก็ยิ่งมีแนวโน้มที่ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว เชิงการหน้าที่จะสูงตามไปด้วยเช่นกัน และจากการทดสอบเชิงสถิติพบว่า มี ระดับนัยยะสำคัญทาง

สถิติ และค่า Gamma = 0.339 หมายความว่า ปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อกันและมีขนาดความสัมพันธ์กันปานกลางค่อนข้างต่ำ

## 2) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงการปฏิสังสรรค์

ตารางที่ 4.34

ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว และ ภายนอกครอบครัวเชิงการปฏิสังสรรค์

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายนอกครอบครัว	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายในครอบครัว		
	ต่ำ	กลาง	สูง
ต่ำ	47.3% (53)	51.2% (64)	35.3% (24)
ปานกลาง	25.0% (28)	24.8% (31)	30.9% (21)
สูง	27.7% (31)	24.0% (30)	33.8% (23)

Chi-Square = 4.723 , df = 4 , sig. = 0.317 , Gamma = 0.086

จากตารางพบว่า ในกลุ่มความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว เชิงการปฏิสังสรรค์ ระดับสูง ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับสูง มีร้อยละ 33.8 ในขณะที่ ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับต่ำ มีถึงร้อยละ 27.7 และในทางตรงข้าม ในกลุ่มความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว เชิงการปฏิสังสรรค์ ระดับต่ำ ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับสูง มีร้อยละ 35.3 ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว ในระดับต่ำ มีถึงร้อยละ 47.3 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทั้งสองจะมีแนวโน้มมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน หมายความว่า ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงการปฏิสังสรรค์ภายในครอบครัวสูง มีแนวโน้มที่จะมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวสูงด้วย ในทางกลับกัน ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงการปฏิสังสรรค์ภายนอกครอบครัวสูง มีแนวโน้มที่จะมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวสูงด้วย อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบเชิงสถิติ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญ และ gamma มีค่าเพียง 0.086 เท่านั้น

## 3) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมเชิงความผูกพันทางอารมณ์

## ตารางที่ 4.35

ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว และ ภายนอกครอบครัวเชิงความผูกพันทางอารมณ์

ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์		
	ต่ำ	กลาง	สูง
ต่ำ	40.2% (45)	37.0% (37)	48.4% (45)
ปานกลาง	30.4% (34)	44.0% (44)	26.9% (25)
สูง	29.5% (33)	19.0% (19)	24.7% (23)

Chi-Square = 8.737 , df = 4 , sig. = 0.068 , Gamma = - 0.092

จากตารางพบว่า ในกลุ่มความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวระดับสูง ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับสูง มีร้อยละ 24.7 ในขณะที่ ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับต่ำ มีร้อยละ 29.5 และในทางตรงข้ามในกลุ่ม ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวระดับต่ำ ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับสูง มีร้อยละ 48.4 ในขณะที่ ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวในระดับต่ำ มีเพียงร้อยละ 40.2 เท่านั้น

ผลการวิเคราะห์นำไปสู่ข้อสรุปเบื้องต้น ได้ว่า ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์ ในครอบครัวมีแนวโน้มความสัมพันธ์เชิงลบกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เชิงความผูกพันทางอารมณ์ ภายนอกครอบครัว หมายความว่า ผู้ที่มีความผูกพันทางสังคม เชิงอารมณ์ต่ำ กับสมาชิกภายในครอบครัว มีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันทางอารมณ์สูงกับบุคคลภายนอกครอบครัว อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบเชิงสถิติพบว่า ไม่มีนัยสำคัญ และ ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ Gamma จะเป็นลบ แต่ก็แสดงความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

จากผลการศึกษาทั้งหมดอาจตั้งข้อสรุปทั่วไปได้ว่า โดยรวมความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว ดีความได้ว่า ผู้ที่มีความเชื่อมโยงผูกพันทางสังคมภายในครอบครัวสูงก็มีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันเชื่อมโยงทางสังคมภายนอกครอบครัวสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนมีกรณียกเว้นในความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ในมิติความผูกพันทางอารมณ์ที่มีแนวโน้มความสัมพันธ์ เชิงลบต่อกัน ซึ่งอาจเป็นหลักการส่วนหนึ่งที่สนับสนุนองค์ความรู้ความจำเป็นพื้นฐานทางอารมณ์ ที่ว่า ผู้ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ภายในกลุ่ม (ครอบครัว) มีแนวโน้มที่จะออกไปแสวงหาการตอบสนองทางอารมณ์จากภายนอกกลุ่ม (ครอบครัว)

#### 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างของตัวแปรภูมิหลังทางสังคมกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นวิเคราะห์โดยพิจารณาตัวแปรภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างซึ่งคาดว่าน่าจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ตัวแปรที่คาดว่าจะประโยชน์ในเชิงนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มีตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ 4 ตัว ดังนี้

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) สถานภาพการสมรส
- 4) ลักษณะการอยู่อาศัย

เนื่องจากข้อมูลระดับคะแนนของความเป็นปึกแผ่นทางสังคมที่มีลักษณะเกาะกลุ่มกันในด้านใดด้านหนึ่งของคะแนน ทำให้สามารถแยกกลุ่มวิเคราะห์ได้เพียง 2 ระดับ เป็นอุปสรรคต่อการตีความความสัมพันธ์ที่สะท้อนภาพได้ชัดเจนพอ จึงแบ่งใหม่เป็น 3 กลุ่ม โดยใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33.33 และ 66.66 เป็นจุดแบ่ง

## 1) เพศ กับ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

ตารางที่ 4.36

แสดงร้อยละความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

เพศ	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม		
	ต่ำ	กลาง	สูง
หญิง	(45) 32.6%	(47) 34.1%	(46) 33.3%
ชาย	62 37.1%	59 35.3%	46 27.5%

Chi-Square = 1.314 , df = 2 , sig. = 0.518 , Cramer's V = 0.066

จากตารางพบว่า ในกลุ่มที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสูง ร้อยละของผู้หญิงที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสูงมีร้อยละ 33.3 ในขณะที่มีผู้ชายที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในระดับเดียวกัน มีเพียงร้อยละ 27 เท่านั้น ในทางตรงข้าม ในกลุ่มที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมต่ำ ร้อยละ 32.6 ของผู้หญิงมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในระดับนี้ ในขณะที่มีถึงร้อยละ 37.1 ในกรณีของผู้ชาย ซึ่งเพศชายมีความโน้มเอียงที่จะมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมระดับต่ำ มากกว่าเพศหญิง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติกับระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม สรุปได้ว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสูงกว่าเพศชาย

## 2) กลุ่มอายุ กับ ความเป็นปีกแผ่นทางสังคม

ตารางที่ 4.37

แสดงร้อยละความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอายุกับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม

อายุ	ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม		
	ต่ำ	กลาง	สูง
60 - 69 ปี	(62) 34.3%	(70) 38.7%	(49) 27.1%
70 - 75 ปี	(39) 43.3%	(24) 26.7%	(27) 30.0%
76 - 80 ปี	(6) 17.6%	(12) 35.3%	(16) 47.1%

Chi - Square = 11.017 , df = 4 , sig = 0.026 , Gamma = 0.095

ในด้านอายุของผู้สูงอายุ พบว่า .ในระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมสูง ร้อยละ 47 ของผู้มีอายุ 76 – 80 ปี ความเป็นปีกแผ่นทางสังคมสูง ในขณะที่ในกลุ่มผู้มีอายุ 60 – 69 ปี มีเพียงร้อยละ 27 เท่านั้น ในทางกลับกันในระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมต่ำ ผู้มีอายุ 76 – 80 มีเพียงร้อยละ 17.6 เท่านั้นที่ ความเป็นปีกแผ่นทางสังคมต่ำ ในขณะที่ผู้ที่มีอายุ 60 – 69 ปีมีถึงร้อยละ 34.3 ที่ ความเป็นปีกแผ่นทางสังคมต่ำ สรุปได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม หมายความว่า ผู้มีอายุมากมีแนวโน้มมีความเป็นปีกแผ่นทางสังคมมากกว่าผู้มีอายุน้อย และจากการทดสอบเชิงสถิติ พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าว มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Gamma 0.095 มีค่าเป็นบวก และมีระดับความสัมพันธ์ที่ต่ำ

## 3) สถานภาพการสมรส กับ ความเป็นปีกแผ่นทางสังคม

ตารางที่ 4.38

แสดงร้อยละความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการสมรสกับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม

สถานภาพการสมรส <sup>1</sup>	ระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม		
	ต่ำ	กลาง	สูง
สมรส และ อยู่ด้วยกัน หรือ สมรส อยู่กันคนละที่	(78) 37.9%	(71) 34.5%	(57) 27.7%
โสด	(4) 14.3%	(11) 39.3%	(13) 46.4%
หม้าย กับ หย่าร้าง	(25) 35.2%	(24) 33.8%	(22) 31.0%

Chi - Square = 6.992 , df = 4 , sig = 0.136 , Cramer's V = 0.107

เมื่อนำสถานภาพการสมรสทดสอบ ความสัมพันธ์กับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม พบว่า ผู้ที่สมรสแล้ว และ อยู่ด้วยกัน หรือ สมรส อยู่กันคนละที่ เป็นกลุ่มที่มีระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมต่ำที่สุด ถึงร้อยละ 27.7 และ กลุ่มโสดเป็นกลุ่มที่มีระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคมระดับสูงมากที่สุด คือมีร้อยละ 46.4 อย่างไรก็ตาม การทดสอบเชิงสถิติชี้ให้เห็นว่าไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม ทางนัยสำคัญเชิงสถิติแต่ถึงอย่างไรก็ตาม พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นปีกแผ่นทางสังคม ทางนัยสำคัญเชิงสถิติ

<sup>1</sup> สถานภาพการสมรสของผู้สูงอายุ ดังได้กล่าวแล้ว ในตารางที่ 4.4 ว่า ตัวอย่างกลุ่มนี้มีสถานภาพการสมรส 5 สถานภาพด้วยกัน คือ สมรส และ อยู่ด้วยกัน , สมรส แต่ อยู่กันคนละที่ , โสด , หม้าย และ หย่าร้าง แต่ลำดับที่ 2 และ 5 สามารถรวมกลุ่มกับสถานภาพอื่นได้ ผู้ศึกษาจึงได้รวมกลุ่มใหม่เหลือเพียง 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 สมรส และ อยู่ด้วยกัน กับ สมรส กับ อยู่กันคนละที่ กลุ่มที่ 2 โสด และ กลุ่มที่ 3 หม้าย กับ หย่าร้าง



## 4) ลักษณะการอยู่อาศัย กับ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

ตารางที่ 4.39

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการอยู่อาศัยกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

ลักษณะการอยู่อาศัย <sup>1</sup>	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม		
	ต่ำ	กลาง	สูง
<b>กลุ่มที่ 1</b> อยู่คนเดียวตามลำพัง , อยู่กับสามี / ภรรยา ฯลฯ	41 41.4%	37 37.4%	21 21.2%
<b>กลุ่มที่ 2</b> อยู่กับ บุตร/หลาน และ ญาติ , อยู่กับญาติ หรือ คนอื่น ๆ ฯลฯ	66 32.0%	69 33.5%	71 34.5%

Chi - Square = 5.859 , df = 2 , sig = 0.053 , Cramer's V = 0.139

จากตารางเห็นว่า ผู้ที่อยู่คนเดียวตามลำพัง หรือ อยู่กับ สามี/ภรรยา เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมอยู่ในระดับสูง มีร้อยละ 21.7 ในขณะที่ผู้ที่อยู่กับบุตร/หลาน และ ญาติ , อยู่กับญาติ หรือ คนอื่น ๆ และ อยู่กับสามี / ภรรยา , บุตร / หลาน และ ญาติ ผู้ที่อยู่คนเดียวตามลำพัง หรือ อยู่กับ สามี/ภรรยา มีสัดส่วนถึงร้อยละ 41.4 ในขณะที่ผู้ที่อยู่กับบุตร/หลาน และ ญาติ , อยู่กับญาติ หรือ คนอื่น ๆ และ อยู่กับสามี / ภรรยา , บุตร / หลาน และ ญาติ มีเพียงร้อยละ 32 เท่านั้นที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ผู้อาศัยอยู่ร่วมกับบุตรหลาน หรือ ญาติมี

<sup>1</sup> ลักษณะสมาชิกที่อาศัยกับผู้สูงอายุ ดังได้กล่าวแล้ว จากตารางที่ 4.8 ว่าตัวอย่างกลุ่มนี้มีสมาชิกที่พักอาศัยอยู่รวมด้วย 5 ลักษณะ คือ อยู่คนเดียวตามลำพัง , อยู่กับ สามี/ภรรยา , อยู่กับ บุตร/หลาน และ ญาติ , อยู่กับญาติ หรือ คนอื่น ๆ และ อยู่กับสามี / ภรรยา , บุตร / หลาน และ ญาติ แต่กลุ่มที่ 1 อยู่คนเดียวตามลำพัง และ 4 อยู่กับญาติ หรือ คนอื่น ๆ มีสัดส่วนไม่มาก คือ ร้อยละ 3.6 และ ร้อยละ 8.2 ตามลำดับ ผู้ศึกษาจึงรวมกลุ่มใหม่เหลือเพียง 2 กลุ่ม เรียงตามจำนวนผู้อยู่อาศัยร่วมกัน ดังนี้ **กลุ่มที่ 1.** อยู่คนเดียวตามลำพัง หรือ อยู่กับ สามี/ภรรยา และ **กลุ่มที่ 2** อยู่กับ บุตร/หลาน และ ญาติ , อยู่กับญาติ หรือ คนอื่น ๆ และ อยู่กับสามี / ภรรยา , บุตร / หลาน และ ญาติ

แนวโน้มมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสูงกว่าผู้อยู่เพียงตามลำพังหรืออยู่กับคู่สมรสและ ผลการทดสอบเชิงสถิติชี้ให้เห็นว่ามีนัยสำคัญ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังกับระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม โดยรวม พบว่า อายุ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม คือ ผู้มีอายุ มากมีแนวโน้มมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสูงกว่าผู้มีอายุน้อย หรือในทางกลับกัน และ ลักษณะ ที่อยู่อาศัย ก็แสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์กับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม โดยผู้ที่อยู่ร่วมกับบุตร , ญาติ มีแนวโน้มที่จะมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสูงกว่าผู้ที่อยู่คนเดียว หรือ อยู่กับคู่สมรส

#### 4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นปึกแผ่นทางสังคมกับภาวะสุขภาพ : วิเคราะห์เพิ่มเติม

พิจารณาในแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและสุขภาพ รวมทั้งผลงานวิจัย เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว มักได้ข้อสรุปพื้นฐาน ว่าความเป็นปึกแผ่นทางสังคม , ความสัมพันธ์ทาง สังคม หรือ แรงสนับสนุนทางสังคม (social support) มีความสัมพันธ์(เชิงเกื้อหนุนต่อคุณภาพชีวิต หรือสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อมในฐานะที่เป็นเบาะรองรับความเครียด (buffering effect) เช่น House (1986) , Cohen และ Wills (1985) และพงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ (1933) ในงานวิจัยนี้จึงมี คำถามเพิ่มเติมว่า ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะมีความสัมพันธ์ กับภาวะสุขภาพที่วัดผ่านความรู้สึกของผู้สูงอายุเอง (subjective measure) หรือไม่เพียงใด โดยการวิเคราะห์จะแยกพรรณนาความเป็นปึกแผ่นทางสังคมออกเป็น 3 มิติ คือ

1. ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมรวม
  2. ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ภายในครอบครัว
  3. ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว
- ผลการวิเคราะห์มีค่าต่อไปนี้

จำนวนักหอสมุด

### 1) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมกับภาวะสุขภาพ

ตารางที่ 4.40

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพและระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม

ภาวะสุขภาพ	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคม		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ไม่ดี	11.2 (12)	14.2 (15)	10.9 (10)
ปานกลาง	72.0 (77)	61.3 (65)	56.5 (52)
ดี	16.8 (18)	24.5 (26)	32.6 (30)

Chi-square = 7.63 , sig. = 0.11 , gamma = 0.173

เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่มีสุขภาพในระดับดีจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในระดับสูง มีสุขภาพดีร้อยละ 32.6 ในขณะที่ผู้ที่มีระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมต่ำ มีสุขภาพดีเพียงร้อยละ 16.8 มีระดับความแตกต่างกันถึงร้อยละ 15.8 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นแนวโน้ม เบื้องต้นว่า ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมมีความสัมพันธ์กับสุขภาพอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่า ในเชิงสถิติจะไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญก็ตาม

## 2) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว กับ ภาวะสุขภาพ

ตารางที่ 4.41

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพและระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว

ภาวะสุขภาพ	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัว		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ไม่ดี	12.3 (13)	11.9 (13)	12.2 (11)
ปานกลาง	68.9 (73)	66.7 (72)	54.4 (49)
ดี	18.9 (20)	22.0 (24)	33.3 (30)

Chi-square = 6.3 sig. = 0.117 , gamma = 0.155

พิจารณาในกลุ่มที่มีสุขภาพดี พบว่า ผู้มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวในระดับสูงมีสุขภาพดีร้อยละ 33.3 ในขณะที่ผู้มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวต่ำ มีสุขภาพดีเพียงร้อยละ 18.9 มีความแตกต่างกันร้อยละ 14.4 แสดงให้เห็นแนวโน้มเบื้องต้นของความสัมพัทธ์ระหว่างความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายในครอบครัวกับสุขภาพ ถึงแม้ว่าในเชิงสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองจะไม่มีนัยสำคัญก็ตาม

### 3) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวกับภาวะสุขภาพ

ตารางที่ 4.42

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพและระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว

ภาวะสุขภาพ	ระดับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัว		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ไม่ดี	11.3 (13)	12.7 (12)	13.2 (12)
ปานกลาง	73.9 (85)	55.6 (55)	59.3 (54)
ดี	14.8 (17)	32.3 (32)	27.5 (25)

Chi-square = 10.64 , sig. = 0.03 , gamma = 0.137

เมื่อพิจารณาในกลุ่มสุขภาพดีจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวระดับสูงมีสุขภาพดีร้อยละ 27.5 ในขณะที่ผู้ที่มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมภายนอกครอบครัวระดับต่ำมีสุขภาพดีเพียงร้อยละ 14.8 มีความแตกต่างถึงร้อยละ 12.7 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง มีนัยยะสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบเบื้องต้นข้างต้นนำไปสู่ข้อสรุป ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมมีแนวโน้มมีความสัมพันธ์ทางตรงกับภาวะสุขภาพ จึงเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อสรุปทั่วไปที่ว่า ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม หรือ ความสัมพันธ์ทางสังคมมีผลเชิงสนับสนุนค้ำจุนต่อภาวะสุขภาพโดยทั่วไป